

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2007. március 13.*

A C-432/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,
amelyet a Högsta domstolen (Svédország) a Bírósághoz 2005. december 5-én
érkezett, 2005. november 24-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Unibet (London) Ltd,**

az **Unibet (International) Ltd**

és

a **Justitiekanslern**

között folyamatban lévő eljárásban,

* Az eljárás nyelve: svéd.

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts (előadó),
R. Schintgen, P. Kūris és Juhász E. tanácselnökök, J. Makarczyk, G. Arestis,
U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh és L. Bay Larsen bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: J. Swedenborg tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. október 3-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Unibet (London) Ltd és az Unibet (International) Ltd képviseletében
H. Bergman és O. Wiklund advokater,

- a svéd kormány képviseletében K. Wistrand, meghatalmazotti minőségben,

- a belga kormány képviselőjében A. Hubert, segítői: S. Verhulst és P. Vlaemminck advocaten,
- a cseh kormány képviselőjében T. Boček, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviselőjében M. Lumma és A. Dittrich, meghatalmazotti minőségben,
- a görög kormány képviselőjében A. Samoni-Rantou és K. Boskovits, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: F. Sclafani avvocato dello Stato,
- a holland kormány képviselőjében H. G. Sevenster és C. ten Dam, meghatalmazotti minőségben,
- az osztrák kormány képviselőjében H. Dossi, meghatalmazotti minőségben,

- a portugál kormány képviselőjében L. Fernandes és J. de Oliveira, meghatalmazotti minőségben,
- a finn kormány képviselőjében E. Bygglin, meghatalmazotti minőségben,
- az Egyesült Királyság Kormánya képviselőjében C. White, később Z. Bryanston-Cross, meghatalmazotti minőségben, segítője: T. Ward barrister,
- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében E. Traversa és K. Simonsson, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. november 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosított hatékony bírói jogvédelem elvének értelmezésére irányul.

- 2 A jelen kérelem előterjesztésére az Unibet (London) Ltd és az Unibet (International) Ltd (a továbbiakban együttesen: Unibet) és a Justitiekanslern között a sorsjátékokról és szerencsejátékokról szóló svéd törvény (SFS 1994., 1000.; a továbbiakban: sorsjátékokról szóló törvény) alkalmazásával kapcsolatban folyamatban lévő jogvita keretén belül került sor.

A nemzeti jogi háttér

Eljárási szabályok

- 3 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a nemzeti anyagi vagy eljárási jogszabályok magasabb szintű normákkal való összeegyeztethetőségének vizsgálatát a svéd Alkotmány (regeringsformen) 11. fejezetének 14. cikke szabályozza. E cikk alapján, ha egy bíróság úgy véli, hogy egy nemzeti jogszabály nem összeegyeztethető valamely alkotmányos normával vagy más magasabb szintű jogszabállyal, e rendelkezés alkalmazásától el kell tekintenie. Ha azonban az említett rendelkezést a svéd Parlament vagy kormány bocsátotta ki, alkalmazásától csak akkor lehet eltekinteni, ha az összeegyeztethetlenség nyilvánvaló. Ez utóbbi feltételnek azonban nem kell teljesülnie, ha az összeegyeztethetőség kérdése valamely közösségi jogi normával kapcsolatban merül fel.
- 4 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a svéd jog nem teszi lehetővé olyan önálló kereset indítását, amely elsődlegesen a Parlament vagy a kormány által elfogadott

jogi aktus valamely magasabb szintű normával való összeegyeztethetlenségének megállapítására irányul, ilyen vizsgálat csak közvetett módon, rendes bíróság vagy közigazgatási bíróság előtt indított eljárás keretében végezhető.

- 5 A bírósági eljárásról szóló svéd törvény (rättegångsbalken, a továbbiakban: bírósági eljárásról szóló törvény) 13. fejezetének 1. cikke értelmében, amely a rendes bíróságok előtti eljárást szabályozza, az elszenvedett károk és azok kamatainak megtérítése iránt kártérítési kereset indítható. Ilyen kereset alapján hozott végrehajtható ítéletben a bíróság az alperest a kérelmezőt ért károk és a kamatok megtérítésére kötelezheti.
- 6 A bírósági eljárásról szóló törvény ugyanezen fejezete 2. cikkének első bekezdése szerint keresetet lehet indítani az alperes és a kérelmező közötti jogviszony fennállásának megállapítása iránt, ha ez utóbbinak e viszonyból kára származott. Ugyanezen cikk második bekezdése szerint a kereset akkor tárgyalható, ha az említett jogviszony fennállásának megállapítására irányul. Ilyen kereset alapján kizárólag megállapítási ítélet hozható, amely adott esetben megállapítja a felek közötti azon jogviszony fennállását, amelynek alapján a kérelmező számára meg kell téríteni a felmerült károkat és kamatokat.
- 7 A keresetet tárgyaló bíróság ebben az összefüggésben, közvetett módon vizsgálhatja egy releváns jogszabályi rendelkezés valamely magasabb szintű normával való összeegyeztethetőségét, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazásától adott esetben el kell tekinteni.

- 8 Az ideiglenes intézkedések elrendelését a polgári eljárásokban a bírósági eljárásról szóló törvény 15. fejezete szabályozza. E fejezet 3. cikke lehetővé teszi ideiglenes intézkedés elrendelését a kérelmező javára jogainak védelme érdekében. E rendelkezés alapján, amennyiben a kérelmező bizonyítja harmadik féllel szembeni igényének megalapozottságát, valamint azt, hogy ez az igény a kereset tárgya, vagy erre alkalmas, illetve hogy abban e harmadik személy aktív magatartással vagy mulasztással kárt okozhat, a hatáskörrel rendelkező bíróság az említett harmadik személlyel szemben valamilyen magatartást tiltó vagy annak megtételét előíró intézkedést rendelhet el, adott esetben anyagi szankciókkal kiegészítve.
- 9 Ugyanezen 15. fejezet 7. cikke értelmében a kérelmezőnek, akinek érdekében ideiglenes intézkedést rendeltek el többek között az említett fejezet 3. cikke alapján, az annak elrendelésétől számított egy hónapon belül keresetet kell indítania a hatáskörrel rendelkező bíróság előtt, így a kérdést előterjesztő bíróság szerint az ideiglenes intézkedés azáltal, hogy az érdemi ítélet kihirdetéséig garantálja a kérelmező által hivatkozott jogok tiszteletben tartását, mindössze ideiglenes jogvédelmet tud biztosítani ezen jogok számára.

A sorsjátékokról szóló törvény

- 10 A sorsjátékokról szóló törvény értelmében a nyilvános sorsjátékokkal kapcsolatos tevékenységek, és tágabb körben minden olyan játék, ahol a nyerési esélyek a véletlenül múlnak, mint a fogadás, a lottó, a játékgépek és a rulett, az illetékes helyi vagy nemzeti hatóságok által kiállított közigazgatási engedélyhez vannak kötve.
- 11 Az ilyen tevékenységek szervezésére szóló engedély iránti kérelmet elutasító határozatot az elsőfokú közigazgatási bíróságok előtt lehet megtámadni, vagy ha

az említett határozatot a kormány hozta, a Regeringsrätten (legvégső fokon eljáró közigazgatási bíróság) előtt. E bíróságok ilyen körülmények között, közvetett módon vizsgálhatják egy releváns jogszabályi rendelkezés közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazásától adott esetben el kell tekinteni.

12 A sorsjátékokról szóló törvény 38. cikke szerint tilos kereskedelmi tevékenység során vagy bármely más módon haszonszerzési célzattal reklámozni a Svédországban szervezett, nem engedélyezett sorsjátékban, vagy Svédországon kívül szervezett bármilyen sorsjátékban történő részvételt.

13 Az említett törvény 52. cikke szerint e tilalom betartása hatósági rendelkezéssel elrendelhető, amelynek megsértése esetén közigazgatási bírság szabható ki. Az illetékes hatóságok által ennek alapján hozott közigazgatási intézkedéseket a közigazgatási bíróságok előtt lehet megtámadni, amelyek elrendelhetik a végrehajtás felfüggesztését, és közvetett módon vizsgálhatják egy releváns jogszabályi rendelkezés közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazásától adott esetben el kell tekinteni.

14 [A sorsjátékokban való részvétel] reklámozásának a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikkében kimondott tilalma alól a kormányhoz vagy az erre kijelölt hatósághoz címzett kérelemmel eltérés [engedélyezését] lehet kérni. E kérelem elutasítása ellen az egyes közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatáról szóló svéd törvény (lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut, SFS 1988., 205.) értelmében keresetet lehet indítani a Regeringsrätten előtt, amely bíróság közvetett módon vizsgálhatja egy releváns jogszabályi rendelkezés közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazásától adott esetben el kell tekinteni.

- 15 A sorsjátékokról szóló törvény 54. cikke szerint a külföldön szervezett sorsjátékban való részvétel reklámozása esetén bírság, valamint hat hónapi szabadságvesztés büntetés szabható ki, ha ez a magatartás kifejezetten svédországi lakosok vonatkozásában valósul meg.
- 16 Az illetékes hatóságok által ezen az alapon indított büntetőeljárások keretében a tingsrátt (első fokon eljáró rendes bíróság) közvetett módon vizsgálhatja egy releváns jogszabályi rendelkezés közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazásától adott esetben el kell tekinteni.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 17 Az iratokból kiderül, hogy az Unibet 2003 novemberében internetes fogadási szolgáltatásának reklámozása érdekében több svéd médiumban is reklámfelületet vásárolt. A sorsjátékokról szóló törvény alapján a svéd állam különböző intézkedéseket tett, például hatósági rendelkezéseket hozott, illetve büntetőeljárásokat indított az Unibet számára reklámfelület biztosító médiumokkal szemben.
- 18 Az Unibet, bár ő maga nem volt közigazgatási intézkedések vagy büntetőeljárások alanya, 2003. december 1-jén keresetet indított a tingsrátt előtt a svéd állam ellen elsődlegesen annak megállapítása iránt, hogy az EK 49. cikk alapján jogosult arra,

hogy Svédországban reklámozza játék- és fogadási szolgáltatásait, anélkül hogy ebben a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikkében foglalt tilalom (a továbbiakban: megállapítás iránti kérelem) akadályozná, másodsorban e reklámozási tilalom miatt bekövetkezett kárai megtérítése iránt (a továbbiakban: kártérítési kérelem), harmadsorban pedig annak megállapítása iránt, hogy vele szemben az említett tilalom és az ahhoz kötődő intézkedések és szankciók nem alkalmazhatók (a továbbiakban: ideiglenes intézkedés iránti első kérelem).

- 19 A megállapítás iránti kérelmet a tingsrátt 2004. július 2-i határozatával elutasította. Álláspontja szerint az e kérelem alátámasztására felhozott érvek nem az Unibet és a svéd állam közti, fennálló jogviszony létezésén alapulnak, valamint e kérelem magával vonná egy adott jogi norma elvont vizsgálatát, az ilyen kereset pedig a svéd jog szerint elfogadhatatlan. A kártérítési kérelem, illetve az ideiglenes intézkedés iránti első kérelem tárgyában a tingsrátt nem határozott.
- 20 Az Unibet fellebbezését követően a hovrátt (fellebbviteli bíróság) 2004. október 8-i ítéletével elutasította a megállapítás iránti kérelmet és az ideiglenes intézkedés iránti első kérelmet. E bíróság álláspontja szerint ugyanis a megállapítás iránti kérelem a svéd jog szerint elfogadhatatlan megállapítási keresetet jelent, a[z Európai] Bíróság ítélkezési gyakorlatából pedig nem következik, hogy a bírói jogvédelem elve megkövetelné egy adott jogi norma elvont vizsgálatának lehetővé tételét, ha ilyen keresetfajta a nemzeti jogban nem létezik. Az említett bíróság egyébként úgy rendelkezett, hogy a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikkében foglalt reklámozási tilalom közösségi joggal való összeegyeztethetőségének kérdését a tingsrátt a kártérítési kérelem elbírálása során vizsgálja majd.
- 21 A hovrátt szerint továbbá, ha az Unibet él az általa hivatkozott jogokkal, és Svédországban reklámozza szolgáltatásait, az említett tilalomnak a közösségi joggal

való összeegyeztethetőségét a közigazgatási intézkedések vagy egy [esetleges] büntetőeljárás miatt indított kereset tárgyában eljáró bíróság vizsgálhatja.

- 22 A hovrátt azt is kimondta, hogy az Unibet által benyújtott megállapítás iránti kérelem a közösségi jog alapján nem tekinthető elfogadhatónak, az ideiglenes intézkedés iránti első kérelem pedig okafogyottá vált.
- 23 A hovrátt 2004. október 8-i ítélete ellen a Högsta domstolenhez (Legfelsőbb Bíróság) benyújtott első fellebbezése keretében az Unibet megállapítás iránti kérelmének és ideiglenes intézkedés iránti első kérelmének elfogadhatóságára hivatkozott mind a svéd jogszabályok, mind a közösségi jog alapján.
- 24 Nem sokkal azután, hogy a hovrátt 2004. október 8-i ítéletével elutasította megállapítás iránti kérelmét és ideiglenes intézkedés iránti első kérelmét, az Unibet újabb ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtott be a tingsrätthöz, annak azonnali engedélyezése iránt, hogy a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikkében foglalt reklámozási tilalom ellenére addig is, míg a kártérítési kérelmére vonatkozó érdemi eljárás befejeződik, reklámozhassa szolgáltatásait, és enyhíthesse e tilalom által okozott kárt (a továbbiakban: ideiglenes intézkedés iránti második kérelem). Az Unibet előadta, hogy e kérelem közvetlenül kapcsolódik a közösségi jogból eredő jogainak megsértéséhez, illetve kártérítési kérelméhez, amellyel e tilalomból fakadó károsodásának kívánt véget vetni.

- 25 2004. november 12-i ítéletével a tingsrátt elutasította ezt a kérelmet, és úgy vélte, az ügy tárgyalása során nem nyert bizonyítást, hogy a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikke nincs összhangban a közösségi joggal, illetve hogy az Unibet szintén nem bizonyította, hogy az e rendelkezésben kimondott tilalom közösségi joggal való összeegyeztethetősége komolyan kétséges. Az Unibet ezen ítélet ellen benyújtott fellebbezését a hovrátt 2005. január 26-i ítéletével szintén elutasította.
- 26 A Högsta domstolenhez benyújtott második fellebbezésében az Unibet a hovrátt ezen ítéletének hatályon kívül helyezését, valamint az első fokon benyújtott kérelmének megfelelően ideiglenes intézkedések elrendelését kérte.
- 27 Az első fellebbezéssel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a svéd jog nem teszi lehetővé olyan önálló kereset indítását, amely elsődlegesen egy nemzeti rendelkezés valamely magasabb szintű normával való összeegyeztethetlenségének megállapítására irányul. A kérdést előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatban a bírói jogvédelem elvével kapcsolatos közösségi jogi feltételek kérdését veti fel, utalva arra, hogy az Unibet kérésére akkor lehetne vizsgálni a sorsjátékokról szóló törvény közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, ha az megsértette volna e törvény rendelkezéseit, és büntetőeljárást indítottak volna ellene, vagy egy kártérítési kereset [alapján indult eljárás] keretében, esetleg az említett törvény alapján kérelmezett hatósági engedélyt vagy eltérés [engedélyezését] elutasító közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata során.
- 28 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az ügy érdemében eljáró bíróságokhoz e fellebbezés keretében benyújtott ideiglenes intézkedés iránti első kérelem hasonló

kérdéseket vet fel, mivel a svéd jog szerint az ilyen kérelem nem elfogadható, amennyiben a fő kereseti kérelem maga is elfogadhatatlan.

29 Az ideiglenes intézkedés iránti második kérelemmel kapcsolatos második fellebbezést illetően a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, a közösségi joggal kapcsolatos kérdések azért merülnek fel, mert az Unibet fenntartja, hogy az említett kérelem a közösségi jogból eredő jogait érinti. Ezek a kérdések lényegében az alapeljárás körülményei között ilyen intézkedések biztosításának feltételeire vonatkoznak.

30 Mivel ilyen körülmények között az alapügy megoldásához a közösségi jog értelmezése szükséges, a Högsta domstolen felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal végett az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni azt a közösségi jogi követelményt, hogy a nemzeti eljárási jogszabályoknak a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára hatékony jogvédelmet kell biztosítaniuk, hogy a nemzeti anyagi jog rendelkezéseinek az EK 49. cikkel való összeegyeztethetlenségének megállapítására irányuló keresetnek akkor is elfogadhatónak kell lennie, ha az anyagi jogszabályok ezen cikkel való összeegyeztethetősége egyebekben csak közvetett módon lehetne vizsgálható például egy kártérítési kereset tárgyában indított eljárás keretében, nemzeti anyagi jogszabály megsértése miatt indított eljárás, vagy egy bírósági felülvizsgálati eljárás során?

2) Azt jelenti-e a hatékony bírói jogvédelem közösségi jogi követelménye, hogy a nemzeti jogrendszernek ideiglenes jogvédelmet kell biztosítania, amelynek

során a közösségi jogon alapuló jog gyakorlását állítólagosan megakadályozó nemzeti jogszabályok alkalmazásától el lehet tekinteni az egyén vonatkozásában, úgy, hogy ez utóbbi az adott jogot azt megelőzően is gyakorolhatja, hogy valamely nemzeti bíróság e jog fennállására vonatkozóan végleges határozatot hozott?

3) Ha a második kérdésre adott válasz igenlő:

Következik-e a közösségi jogból, hogy egy nemzeti bíróságnak abban az esetben, ha nemzeti rendelkezések közösségi joggal való összeegyeztethetőségét kérdőjelezi meg, a közösségi jogból eredő jogok ideiglenes jogvédelmére vonatkozó kérelem lényegi vizsgálata során az ideiglenes jogvédelemre irányadó nemzeti rendelkezéseket kell alkalmaznia, vagy pedig ilyen esetben a nemzeti bíróság az ideiglenes jogvédelemre irányadó közösségi jogi feltételeket köteles alkalmazni?

4) Ha a harmadik kérdésre az a válasz, hogy közösségi jogi feltételeket kell alkalmazni: melyek ezek a feltételek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Előzetes megfontolások

- 31 El kell utasítani a belga kormány azon érvelését, amely szerint a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan, mivel a kérdést előterjesztő bíróság előtt nincs folyamatban valóságos jogvita.

- 32 Amint ugyanis a főtanácsnok indítványa 23. pontjában kifejtette, van egy folyamatban lévő jogvita a kérdést előterjesztő bíróság előtt, abban az értelemben, hogy az Unibet a svéd bíróságok előtt indított keresetet annak megállapítása iránt, hogy a sorsjátékokról szóló törvény 38. cikke összeegyeztethetetlen az EK 49. cikkel, és ezt annak érdekében tette, hogy engedélyezzék számára szolgáltatásainak reklámozását, illetve hogy kártérítést kapjon az említett 18. cikkben foglalt tilalom következtében állítólagosan általa elszenvedett károkért.
- 33 Nos, annak a kérdésnek, hogy elfogadható-e a svéd bíróságok előtt az Unibet keresete, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság első kérdése irányul, nincs kihatása az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságának megítélésére.
- 34 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tehát elfogadható.
- 35 Következésképpen választ kell adni a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre, tekintettel az általa a svéd jogszabályi háttérrel kapcsolatos, a jelen ítélet 3–16. pontjában ismertetett tájékoztatásra.

Az első kérdésről

- 36 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő-e, hogy az akkor is megköveteli a tagállami

jogrendszerekben olyan önálló keresetfajta létezését, amely elsődlegesen a nemzeti rendelkezéseknek az EK 49. cikkkel való összeegyeztethetatlensége megállapítására irányul, ha léteznek más jogi lehetőségek is, amelyek alapján ez az összeegyeztethetőség közvetett módon vizsgálható.

- 37 Itt emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a hatékony bírói jogvédelem elve olyan általános közösségi jogelv, amely a tagállamok közös alkotmányos hagyományain nyugszik. Ezt az elvet az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. és 13. cikke is megerősítette (a 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélet [EBHT 1986., 1651. o.] 18. és 19. pontja, a 222/86. sz., Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4097. o.] 14. pontja, a C-424/99. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2001. november 27-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-9285. o.] 45. pontja, a C-50/00. P. sz., Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ügyben 2002. július 25-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6677. o.] 39. pontja és a C-467/01. sz. Eribrand-ügyben 2003. június 19-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-6471. o.] 61. pontja), és amely újra megerősítést nyert az Európai Unió Nizzában, 2000. december 7-én kihirdetett alapjogi chartájának 47. cikkében (HL C 2000., 364., 1. o.).

- 38 E tekintetben a[z EK-] Szerződés 10. cikkében előírt együttműködés elvének alkalmazásával a tagállamok bíróságainak feladata a jogalanyok számára a közösségi jog közvetlen hatályából eredő jogvédelem biztosítása (ezzel kapcsolatban lásd a 33/76. sz. Rewe-ügyben 1976. december 16-án hozott ítélet [EBHT 1976., 1989. o.] 5. pontját, a 45/76. sz. Comet-ügyben 1976. december 16-án hozott ítélet [EBHT 1976., 2043. o.] 12. pontját, a 106/77. sz. Simmenthal-ügyben 1978. március 9-én hozott ítélet [EBHT 1978., 629. o.] 21. és 22. pontját, a C-213/89. sz., Factortame és társai ügyben 1990. június 19-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-2433. o.] 19. pontját, valamint a C-312/93. sz. Peterbroeck-ügyben 1995. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-4599. o.] 12. pontját).

- 39 Arra is emlékeztetni kell, hogy az ilyen tárgyú közösségi jogszabályok hiányában minden tagállam belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező

bíróságot, és meghatározni a bírósághoz fordulás azon eljárási szabályait, amelyek célja, hogy biztosítsák a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai védelmét (lásd többek között a fent hivatkozott Rewe-ítélet 5. pontját, a fent hivatkozott Comet-ítélet 13. pontját, a fent hivatkozott Peterbroeck-ítélet 12. pontját, a C-453/99. sz., Courage et Crehan ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-6297. o.] 29. pontja, valamint a C-13/01. sz. Safalero-ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-8679. o.] 49. pontja).

- 40 Ha ugyanis a Szerződés létre is hozott bizonyos közvetlen kereseteket, amelyeket adott esetben magánszemélyek indíthatnak a közösségi bíróság előtt, nem szándékozott a nemzeti bíróságok előtt létrehozni – tekintettel a közösségi jog fenntartására – más jogi lehetőségeket, mint amelyeket a nemzeti jog megállapított (a 158/80. sz. Rewe-ügyben 1981. július 7-én hozott ítélet [EBHT 1981., 1805. o.] 44. pontja).
- 41 Ez csak akkor lenne másképp, ha a nemzeti jogrendszer egészéből az következne, hogy nem létezik olyan keresetfajta, amellyel, akár közvetett módon is, biztosítható lenne a jogalanyok közösségi jogból eredő jogainak tiszteletben tartása (ezzel kapcsolatban lásd a fent hivatkozott Rewe-ítélet 5. pontját, a fent hivatkozott Comet-ítélet 16. pontját, valamint a fent hivatkozott Factortame és társai ítélet 19–23. pontját).
- 42 Továbbá, ha fő szabály szerint a nemzeti jog feladata is a jogalany eljáráshoz fűződő érdekének és keresetességi jogának meghatározása, a közösségi jog megköveteli, hogy a nemzeti szabályozás következtében a hatékony bírói jogvédelemhez való jog legalábbis ne szenvedjen sérelmet (lásd többek között a C-87/90–C-89/90. sz., Verholen és társai egyesített ügyekben 1991. július 11-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-3757. o.] 24. pontját és a fent hivatkozott Safalero-ítélet 50. pontját). A tagállamoknak kell ugyanis olyan keresetindítási és eljárási rendszert kialakítaniuk, amelyek biztosítják e jog tiszteletben tartását (a fent hivatkozott Unión de Pequeños Agricultores kontra Tanács ítélet 41. pontja).

43 E tekintetben a bírósághoz fordulás azon eljárási szabályai, amelyek célja, hogy biztosítsák azoknak a jogoknak a védelmét, amelyeket a közösségi jog közvetlen hatálya az érintetteknek biztosít, nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló, belső jellegű keresetekre vonatkozóak (egyenértékűség elve), valamint nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tegyék a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve) (lásd többek között az 1976. december 16-án hozott Rewe-ítélet 5. pontját, a fent hivatkozott Comet-ítélet 13–16. pontját, Peterbroeck-ítélet 12. pontját, Courage et Crehan ítélet 29. pontját, Eribrand-ítélet 62. pontját, valamint Safalero-ítélet 49. pontját).

44 A nemzeti bíróságok feladata továbbá az előttük indított keresetekre irányadó eljárási szabályok értelmezése, mint például azé a követelményé, hogy a felperes és az állam között konkrét jogviszonynak kell fennállnia, és ennek az értelmezésnek lehetőleg oly módon kell történnie, hogy ezen eljárási szabályok alkalmazása elősegítse a jelen ítélet 37. pontjában említett, a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai hatékony bírói védelmének biztosítására irányuló célkitűzés megvalósítását.

45 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdését ilyen megfontolások fényében kell megválaszolni.

46 Ez utóbbi szerint a svéd jogban nem létezik olyan önálló kereset, amely elsődlegesen a nemzeti jogszabályoknak magasabb szintű normákkal való összeegyeztethetőségének megállapítására irányul.

- 47 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amint az a jelen ítélet 40. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból is következik, illetve a Bírósághoz és az Európai Közösségek Bizottságához észrevételeket benyújtó minden kormány hivatkozott rá, a hatékony bírói jogvédelem elve önmagában nem követeli meg olyan keresetfajta létezését, amely elsődlegesen egy nemzeti rendelkezés közösségi joggal való összeegyeztethetlenségének megállapítására irányul, feltéve hogy a belső jog szerinti keresetindítási rendszer biztosítja az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartását.
- 48 Először is, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a svéd jogban nem létezik ilyen önálló keresetfajta, függetlenül attól, hogy a betartandó magasabb szintű norma nemzeti jogi vagy közösségi jogi rendelkezés-e.
- 49 E két normakategóriával kapcsolatban a svéd jog lehetővé teszi azonban a jogalanyok számára, hogy közvetett módon, a rendes bíróságok vagy közigazgatási bíróságok előtt indított eljárások keretében kérjék az összeegyeztethetőség vizsgálatát.
- 50 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az is kiderül, hogy a kérdés tárgyában döntést hozó bíróságnak el kell tekintenie a vitatott rendelkezés alkalmazásától, ha úgy ítéli meg, hogy összeegyeztethetetlen valamilyen magasabb szintű normával, akár nemzeti, akár közösségi normáról van szó.
- 51 E vizsgálat alapján a svéd Parlament vagy kormány által kibocsátott rendelkezés alkalmazásától csak abban az esetben lehet eltekinteni, ha az összeegyeztethetetlen-

ség nyilvánvaló. Azonban, amint a jelen ítélet 3. pontjában megállapításra került, e feltételnek nem kell teljesülnie, ha a kérdéses magasabb szintű norma közösségi jogi norma.

52 Ezért megállapítandó, hogy amint azt a Bírósághoz és a Bizottsághoz észrevételeket benyújtó minden kormány megjegyezte, a svéd jog által előírt, a jogalanyok közösségi jogból eredő jogainak védelmét biztosító keresetekre vonatkozó eljárási szabályok nem kedvezőtlenebbek, mint a jogalanyok nemzeti jogból eredő jogainak védelmét biztosító keresetekre vonatkozó eljárási szabályok.

53 Másodsorban azt kell megvizsgálni, hogy a svéd jogban található közvetett jogi lehetőségek, amelyeken keresztül valamely nemzeti jogszabály közösségi joggal való összeegyeztethetősége vitatható, a gyakorlatban nem teszik-e lehetetlenné, vagy nem nehezítik-e meg jelentősen a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlását.

54 E tekintetben minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy egy nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e a közösségi jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek a különböző nemzeti hatóságok előtt történő egész eljárásban betöltött helye, valamint alkalmazása és sajátosságai (a fent hivatkozott Peterbroeck-ítélet 14. pontja).

- 55 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a svéd jog nem teszi lehetetlenné egy olyan jogalany, mint az Unibet számára, hogy a sorsjátékokról szóló törvényhez hasonló nemzeti szabályozás közösségi joggal való összeegyeztethetőségét vitassa, ellenkezőleg, e tekintetben több közvetett jogi lehetőség áll rendelkezésére.
- 56 Amint a kérdést előterjesztő bíróság előadja, az Unibet egyrészt kérheti a sorsjátékokról szóló törvény közösségi joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatát a rendes bíróságok előtt indított kártérítési kereset keretében.
- 57 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból továbbá az is kitűnik, hogy az Unibet benyújtott ilyen kérelmet, és azt elfogadhatónak minősítették.
- 58 Következésképpen, amennyiben a kártérítési kérelem tárgyalása keretében sor kerül a sorsjátékokról szóló törvény közösségi joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára, az említett kérelem olyan jogi utat jelent, amely biztosítja az Unibet számára a közösségi jogból eredő jogainak hatékony védelmét.
- 59 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak biztosítása, hogy a kártérítési kérelem tárgyalása keretében a kár [bekövetkeztével] és az okozati összefüggéssel kapcsolatos feltételek érdemi értékelésétől függetlenül sor kerüljön az említett törvény közösségi joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára.

60 Másodsorban, a kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy ha az Unibet szolgáltatásai svédországi reklámozásának tilalma alóli eltérés engedélyezését kérné a svéd kormánytól, az e kérelmet esetlegesen elutasító határozat tárgyában a Regeringsrätten bírósági felülvizsgálatot folytathatna, amelynek keretében az Unibetnek lehetősége volna arra, hogy a sorsjátékokról szóló törvény rendelkezéseinek a közösségi joggal való összeegyeztethetőségére hivatkozzon. A hatáskörrel rendelkező bíróságnak adott esetben el kellene tekintenie e törvény azon rendelkezéseinek alkalmazásától, amelyeknek közösségi joggal való összeegyeztethetlensége megállapítást nyert.

61 E tekintetben megjegyzendő, hogy ez a bírósági felülvizsgálat, amely lehetővé teszi az Unibet javára az említett rendelkezéseknek a közösségi joggal való összeegyeztethetlenségét megállapító bírósági határozat meghozatalát, olyan jogi utat jelent, amely biztosítja a közösségi jogból eredő jogainak hatékony bírói védelmét (ezzel kapcsolatban lásd a fent hivatkozott Heylens és társai ítélet 14. pontját, és a C-340/89. sz. Vlassopoulou-ügyben 1991. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-2357. o.] 22. pontját).

62 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá kifejti, hogy ha az Unibet figyelmen kívül hagyná a sorsjátékokról szóló törvény rendelkezéseit, és az illetékes nemzeti hatóságok büntető- vagy közigazgatási eljárást indítanának vele szemben, a közigazgatási vagy rendes bíróság előtt indult eljárás keretében lehetősége volna arra, hogy az említett rendelkezések közösségi joggal való összeegyeztethetőségét vitassa. A hatáskörrel rendelkező bíróságnak adott esetben el kellene tekintenie e törvény azon rendelkezéseinek alkalmazásától, amelyeknek a közösségi joggal való összeegyeztethetlensége megállapítást nyert.

63 A jelen ítélet 56. és 60. pontjában ismertetett jogi lehetőségeken kívül az Unibetnek tehát hatósági intézkedéssel szembeni bírósági kereset, vagy büntetőeljárás

keretében lehetősége volna arra, hogy vitassa azon intézkedések közösségi joggal való összeegyeztethetőségét, amelyeket vele szemben amiatt tettek vagy kell tenni, mert az illetékes nemzeti hatóságok nem engedélyezték szolgáltatásainak svédországi reklámozását.

- 64 Mindenestre a jelen ítélet 56–61. pontja alapján úgy kell tekinteni, hogy az Unibet igénybe tud venni olyan jogi utat, amely biztosítja a közösségi jogból eredő jogainak hatékony bírói védelmét. Ha viszont, amint a jelen ítélet 62. pontjában szerepel, a nemzeti jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége vitatásának egyetlen lehetőségeként kénytelen lenne [vele szemben indított] közigazgatási és büntetőeljárásoknak, és az abból adódó esetleges szankcióknak alávetni magát, ez nem lenne elegendő a számára nyújtandó hatékony bírói jogvédelem biztosításához.
- 65 Következésképpen az első kérdésre az a válasz, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő, hogy az abban az esetben nem követeli meg a tagállami jogrendszerekben olyan önálló keresetfajta létezését, amely elsődlegesen a nemzeti rendelkezéseknek az EK 49. cikkkel való összeegyeztethetlensége megállapítására irányul, ha léteznek más, a hasonló belső jogi kereseteknél nem kedvezőtlenebb jogi lehetőségek is, amelyek alapján ez az összeegyeztethetőség közvetett módon vizsgálható, amit a nemzeti bíróságnak kell megtennie.

A második kérdésről

- 66 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy megköveteli-e a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó

hatékony bírói jogvédelem elve a tagállami jogrendszerekben annak a lehetőségnek a meglétét, hogy ideiglenes intézkedéssel felfüggeszthető legyen a tagállami jogszabályok alkalmazása, mielőtt azok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyában a hatáskörrel rendelkező bíróság határozatot hoz.

⁶⁷ Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a közösségi jog szerint megítélendő jogvitában eljáró bíróságnak a közösségi jog alapján felhívott jogok létezésére vonatkozóan meghozandó határozat teljes hatékonysága érdekében lehetősége kell, hogy legyen ideiglenes intézkedések elrendelésére (lásd a fent hivatkozott Factortame és társai ítélet 21. pontját, és a C-226/99. sz. Siples-ügyben 2001. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-277. o.] 19. pontját).

⁶⁸ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett nemzeti jogi környezetben az ilyen intézkedések iránti kérelem célja csak az lehet, hogy ideiglenes jogvédelmet biztosítson a kérelmező által az érdemi eljárásban érvényesíteni kívánt jogok számára, ahogyan az a jelen ítélet 9. pontjából is kiderül.

⁶⁹ Az alapeljárásban folyamatban lévő ügyben nem vitatott, hogy az Unibet két ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő, az elsőt a megállapítás iránti kérelem, a másodikat a kártérítési kérelem keretében.

- 70 Ami az első ideiglenes intézkedés iránti kérelmet illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a megállapítás iránti kérelmet a nemzeti jog alapján első fokon és a fellebbezési eljárásban is elfogadhatatlannak minősítették. A kérdést előterjesztő bíróságnak azonban, bár teljes mértékben megerősítette a nemzeti jognak ilyen értelmezését, kétségei merültek fel az erre vonatkozó közösségi jogi feltételekkel kapcsolatban, aminek következtében feltette az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést (lásd a jelen ítélet 36–65. pontját).
- 71 Az első kérdésre adott válaszból következik, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve abban az esetben nem követeli meg a tagállami jogrendszerekben olyan önálló keresetfajta létezését, amely elsődlegesen a nemzeti rendelkezések közösségi joggal való összeegyeztethetlenségének megállapítására irányul, ha léteznek más jogi lehetőségek is, amelyek alapján ez az összeegyeztethetőség közvetett módon vizsgálható, amit a nemzeti bíróságnak kell megtennie.
- 72 Ha egy jogalany közösségi jogból eredő jogai tiszteletben tartásának biztosítására irányuló kereset elfogadhatósága a közösségi jog követelményeinek megfelelően alkalmazott nemzeti jog alapján nem egyértelmű, a hatékony bírói jogvédelem elve megköveteli, hogy a nemzeti bíróság az eljárásnak ebben a szakaszában legalább az említett jogok tiszteletben tartásának biztosítása érdekében szükséges ideiglenes intézkedéseket elrendelhesse.
- 73 A jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve azonban nem követeli meg a tagállami jogrendszerekben annak a lehetőségnek a meglétét, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság az e tagállam joga

alapján elfogadhatatlan kereset tárgyában való eljárás során ideiglenes intézkedést hozzon, feltéve hogy ez az elfogadhatatlanság a jelen ítélet 71. pontjának megfelelően értelmezett közösségi jog alapján nem kétséges.

74 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és az egyéb csatolt iratokból kitűnik, hogy a kártérítési kérelem keretében előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elfogadhatónak minősítették.

75 Amint azt a főtanácsnok indítványa 74. pontjában kifejtette, illetve a jelen ítélet 67. pontja emlékeztet rá, a közösségi jog szerint megítélendő jogvitában eljáró bíróságnak a közösségi jog alapján felhívott jogok létezésére vonatkozóan meghozandó határozat teljes hatékonysága érdekében lehetősége kell, hogy legyen ideiglenes intézkedések elrendelésére.

76 Következésképpen a közösségi jog alapján felhívott jogok létezésére vonatkozóan meghozandó határozat teljes hatékonysága érdekében a sorsjátékokról szóló törvény közösségi joggal való összeegyeztethetőségének a kártérítési kérelem keretében történő vizsgálata során a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságnak lehetősége kell, hogy legyen a kért ideiglenes intézkedések elrendelésére, amennyiben ez szükséges.

77 A fentiek alapján a második kérdésre az a válasz, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő,

hogy az megköveteli a tagállami jogrendszerekben az ideiglenes intézkedések elrendelésének lehetőségét, mielőtt a hatáskörrel rendelkező bíróság a nemzeti jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyában határozatot hoz, amennyiben a kért ideiglenes intézkedések elrendelése az ilyen jogok fennállására vonatkozóan meghozandó határozat teljes hatékonysága érdekében szükséges.

A harmadik kérdésről

78 A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elvére tekintettel, és a nemzeti jogszabályoknak a közösségi joggal való összeegyeztethetősége tekintetében fennálló kétség esetén a hatáskörrel rendelkező bíróság e tárgyban hozott határozatát megelőzően az említett nemzeti jogszabályok alkalmazását felfüggesztő ideiglenes intézkedés elrendelésére a nemzeti jog által megállapított, hatáskörrel rendelkező bíróság eljárására irányadó feltételek vagy a közösségi jogi feltételek vonatkoznak-e.

79 Ezzel kapcsolatban az állandó ítélkezési gyakorlat kimondja, hogy valamely közösségi jogszabályon alapuló nemzeti rendelkezés alkalmazásának egy nemzeti bíróság előtt, nemzeti eljárási szabályok szerint zajló eljárás során történő felfüggesztésére valamennyi tagállamban egységes elbírálási feltételeknek kell vonatkozniuk, amelyeket a közösségi bíróság hatáskörébe tartozó ideiglenes intézkedésekre irányadó feltételekkel azonosan kell meghatározni (a C-143/88. és C-92/89. sz., Zuckerfabrik

Süderdithmarschen és Zuckerfabrik Soest egyesített ügyekben 1991. február 21-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-415. o.] 26. és 27. pontja, a C-465/93. sz. Atlanta Fruchthandelsengesellschaft ügyben 1995. november 9-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-3761. o.] 39. pontja, és a C-453/03., C-11/04., C-12/04. és C-194/04. sz., ABNA és társai egyesített ügyekben 2005. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10423. o.] 104. pontja). Az alapügy azonban eltér a fenti ítéletek alapjául szolgáló ügyektől, mivel az Unibet által benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelem nem valamely közösségi szabályozás alapján elfogadott nemzeti rendelkezés hatásainak felfüggesztésére irányul, amikor a közösségi szabályozás jogszerűsége vitatott, hanem egy olyan nemzeti jogszabály hatásainak felfüggesztésére, amelynek a közösségi joggal való összeegyeztethetősége vitatott.

80 A vonatkozó közösségi szabályozás hiányában ezért a tagállami jogrendszerek feladata a jogalanyok közösségi jogból eredő jogainak védelme érdekében teendő ideiglenes intézkedések elrendelésére vonatkozó feltételek szabályozása.

81 Következésképpen a nemzeti jogszabályok alkalmazását felfüggesztő ideiglenes intézkedéseknek a hatáskörrel rendelkező bíróság e jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyban hozott határozatát megelőző elrendelésére a nemzeti jog által megállapított, e bíróság eljárására irányadó feltételek vonatkoznak.

82 Ezek a feltételek azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló, belső jellegű keresetekre vonatkozóak (egyenértékűség elve), valamint nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé tegyék a közösségi jogrend által biztosított jogok számára nyújtandó ideiglenes bírói jogvédelmet (tényleges érvényesülés elve).

- 83 A harmadik kérdésre ezért az a válasz, hogy a jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő, hogy a nemzeti jogszabályoknak a közösségi joggal való összeegyeztethetősége tekintetében fennálló kétség esetén az említett jogszabályok alkalmazását felfüggesztő ideiglenes intézkedéseknek a hatáskörrel rendelkező bíróság e jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyban hozott határozatát megelőző esetleges elrendelésére a nemzeti jog által megállapított, e bíróság eljárására irányadó feltételek vonatkoznak, feltéve hogy azok nem kedvezőtlenebbek, mint a hasonló, belső jellegű keresetekre vonatkozóak, és nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az ilyen jogok számára nyújtandó ideiglenes bírói jogvédelmet.

A negyedik kérdéstről

- 84 A harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel a negyedik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

- 85 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) A jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő, hogy az abban az esetben nem követeli meg a tagállami jogrendszerekben olyan önálló keresetfajta létezését, amely elsődlegesen a nemzeti rendelkezéseknek az EK 49. cikkel való összeegyeztethetlensége megállapítására irányul, ha léteznek más, a hasonló belső jogi kereseteknél nem kedvezőtlenebb jogi lehetőségek is, amelyek alapján ez az összeegyeztethetőség közvetett módon vizsgálható, amit a nemzeti bíróságnak kell megtennie.
- 2) A jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő, hogy az megköveteli a tagállami jogrendszerekben az ideiglenes intézkedések elrendelésének lehetőségét, mielőtt a hatáskörrel rendelkező bíróság a nemzeti jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyában határozatot hoz, amennyiben a kért ideiglenes intézkedések elrendelése az ilyen jogok fennállására vonatkozóan meghozandó határozat teljes hatékonysága érdekében szükséges.
- 3) A jogalanyok közösségi jogból eredő jogai számára biztosítandó hatékony bírói jogvédelem elve úgy értelmezendő, hogy a nemzeti jogszabályoknak a közösségi joggal való összeegyeztethetősége tekintetében fennálló kétség esetén az említett jogszabályok alkalmazását felfüggesztő ideiglenes intézkedéseknek a hatáskörrel rendelkező bíróság e jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetősége tárgyban hozott határozatát megelőző esetleges elrendelésére a nemzeti jog által megállapított, e bíróság eljárására irányadó feltételek vonatkoznak, feltéve hogy azok nem kedvezőtlenebbek, mint a hasonló, belső jellegű jogorvoslatokra vonatkozóak, és nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehezé az ilyen jogok számára nyújtandó ideiglenes bírói jogvédelmet.

Aláírások